

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dluh spoludlužníka při insolvenční správě druhého spoludlužníka

V soukromoprávních vztazích je poměrně obvyklé, že je více dlužníků zavázáno k témuž plnění vůči jednomu věřiteli tak, že jsou zavázáni plnit tomuto věřiteli společně a nerozdílně ve smyslu § 1872 OZ.[1] Problém může následně nastat v případě, kdy se jeden ze spoludlužníků ocitne v úpadku a jeho majetkové poměry jsou řešeny dle insolvenčního zákona.[2] Touto situací se stručně zabývá tento článek.

FIALA, TEJKAL A PARTNEŘI S.R.O.
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Právní úprava

Závazek dlužníků plnit společně a nerozdílně dle ustanovení § 1872 OZ znamená, že jsou povinni plnit jeden za všechny a všichni za jednoho. Věřitel tedy může požadovat celé plnění nebo jeho libovolnou část na všech dlužnících, jen na některých, nebo na kterémkoli ze spoludlužníků. Pokud například věřitel bude požadovat plnění pouze po jednom ze tří solidárních spoludlužníků, tento spoludlužník je povinen splnit věřiteli celý dluh nezávisle na tom, kolik činí jeho podíl na dluhu. Jeho podíl na dluhu je důležitý pro vypořádání s ostatními solidárními spoludlužníky a v souladu s ustanovením § 1876 odst. 2 OZ mu od ostatních solidárních spoludlužníků náleží náhrada toho, co plnil nad svůj podíl.[3] Ve vztahu k ostatním solidárním spoludlužníkům má navíc spoludlužník právo požadovat, aby splnili ostatní solidární spoludlužníci dluh věřiteli dle podílů, které na ně připadají, nebo aby ho dluhu jinak zbavili, tedy ještě před tím, než celý dluh splní sám. I v takovém případě je však odpovědný věřiteli stále kterýkoli ze solidárních spoludlužníků, po kterém věřitel požaduje splnění dluhu.

V případě, že dojde k zahájení insolvenčního řízení, jehož předmětem je majetek jednoho ze spoludlužníků, musí věřitel uplatnit pohledávku vůči takovému spoludlužníkovi přihláškou pohledávky k příslušnému insolvenčnímu soudu, u něhož je vedeno insolvenční řízení spoludlužníka. To pochopitelně v případě, že se věřitel rozhodne vymáhat pohledávku po spoludlužníkovi, vůči němuž bylo zahájeno insolvenční řízení. Je však nutné upozornit, že v souladu s § 183 odst. 2 insolvenčního zákona je věřitel oprávněn požadovat splnění dluhu stále po kterémkoli ze solidárních spoludlužníků, jakož i po všech solidárních spoludlužnících (včetně toho, na něhož je vedena insolvence) zároveň. Z pohledu věřitele je tedy podstatné, že nezávisle na tom, co se stane s dluhem v rámci insolvenčního řízení, jeho pohledávka vůči ostatním spoludlužníkům trvá. Tento aspekt nabývá dalších rozměrů v případě solidárních dlužníků - manželů v případě oddlužení jen jednoho z nich, když dlužník - manžel, který projde oddlužením, bude sice osvobozen od placení pohledávky, avšak druhý manžel bude dluh stále povinen splnit a věřitel bude moci užít veškerých zákonných prostředků pro vymožení dluhu, tj. po pravomocném rozhodnutí soudu bude možné provést exekuci na majetek druhého manžela, přičemž je nutné dodat, že majetek druhého manžela je tvořen mimo jiné i majetkem, který spadá do SJM. Věřitel koneckonců nemusí vůbec uplatňovat pohledávku vůči dlužníkovi v insolvenční správě a rovnou pohledávku uplatňovat vůči spoludlužníkovi, který v insolvenční správě není.

Na tomto místě považujeme za vhodné upozornit, že osud pohledávky sleduje i její příslušenství, tj. zejména úroky, které věřitele budou zajímat nejspíše nejvíce. Zatímco v rámci insolvenčního řízení jednoho spoludlužníka nebude moci věřitel po prohlášení úpadku uplatňovat další narůstající úroky, vůči spoludlužníkům k tomu oprávněný je a bezpochyby toho využije. Postih spoludlužníků vůči spoludlužníkovi v úpadku se pak pochopitelně vztahuje i na zaplacené úroky.

Spoludlužník x ručitel

Dle ustanovení § 183 odst. 2 insolvenčního zákona rovněž není dotčeno právo věřitele požadovat plnění dluhu po ručiteli. Pokud tedy vznikne věřiteli nárok požadovat plnění po ručiteli, ať již na základě zákona či smluvního ujednání, pak tento nárok není nijak dotčen zahájením insolvenčního řízení hlavního dlužníka a věřitel může svou pohledávku uplatňovat přihláškou pohledávky do insolvenčního řízení po hlavním dlužníkovi nebo požadovat plnění po ručiteli nebo může zvolit obě řešení zároveň.

Z pohledu věřitele tedy není přílišný rozdíl, pokud má dluh za několika solidárními spoludlužníky a jeden ze spoludlužníků spadne do insolvence nebo pokud do insolvence spadne dlužník, za splnění jehož dluhu ručí ručitel, neboť nároky věřitele jak vůči ostatním spoludlužníkům, tak vůči případnému ručiteli zůstávají zahájením insolvenčního řízení a rovněž v jeho průběhu nedotčeny. Rovněž, jak vyplývá z ustanovení § 183 insolvenčního zákona, postavení spoludlužníka vůči dlužníkovi v insolvenci je obdobné jako postavení ručitele vůči dlužníkovi v insolvenci, proto se tento článek dále zabývá pouze situací solidárních spoludlužníků, nicméně závěry článku lze přiměřeně použít bez problémů i na ručitele dlužníka.

Uhrazení pohledávky spoludlužníkem

Pokud solidární spoludlužník uhradí dluh za dlužníka v insolvenci věřiteli, pak obecně platí, že spoludlužník, který splnil dluh za dlužníka, má nárok požadovat po dlužníkovi plnění, které poskytl věřiteli, a to do výše podílu, který měl dlužník na dluhu. V případě insolvence dlužníka mohou v podstatě nastat následující tři situace, kdy jednání, resp. konání či opomenutí, stran může mít za následek obtížnou vymahatelnost dluhu spoludlužníkem, či v konečném důsledku může způsobit úplnou nevymahatelnost takového dluhu:

- a) věřitel přihlásil svou pohledávku přihláškou do insolvenčního řízení a spoludlužník uhradil dluh věřiteli poté, co věřitel přihlásil svou pohledávku;
- b) věřitel svou pohledávku za dlužníkem nepřihlásil, ale spoludlužník přihlásil podmíněnou pohledávku za dlužníkem a následně dluh zaplatil věřiteli;
- c) věřitel ani spoludlužník v době uhrazení dluhu věřiteli nepřihlásili pohledávku do insolvenčního řízení.

Ad a)

Dle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona se může spoludlužník, který uhradil pohledávku za dlužníka v insolvenci, v rozsahu, ve kterém pohledávku uspokojil, resp. v rozsahu podílu dlužníka na dluhu, domáhat této pohledávky v rámci insolvenčního řízení, aniž by pohledávku přímo sám přihlásil, přičemž pro jeho vstup do řízení se uplatní pravidla dle § 18 insolvenčního zákona. O vstupu spoludlužníka do insolvenčního řízení jako věřitele rozhodne soud na základě návrhu spoludlužníka, který musí doložit uvedenou skutečnost veřejnou listinou nebo listinou s úředně ověřenými podpisy,^[4] přičemž insolvenční soud musí rozhodnout do 3 dnů od doručení návrhu a pokud v této lhůtě nerozhodne, pak se má za to, že návrhu soud vyhověl.

Zjednodušeně řečeno tedy spoludlužník, který uhradil za dlužníka dluh věřiteli, vstupuje za splnění zákonných podmínek do insolvenčního řízení na místo věřitele a bude v něm uplatňovat pohledávku ve výši, v jaké uhradil dluh věřiteli, resp. ve výši odpovídající podílu dlužníka na dluhu.

Ad b)

Kdykoli po zahájení insolvenčního řízení do skončení lhůty pro přihlášení pohledávek stanovené v rozhodnutí o úpadku může spoludlužník přihlásit potenciální pohledávku za dlužníkem (pro případ, že by se věřitel po spoludlužníkovi domáhal plnění) jako pohledávku podmíněnou. Podmínka by pak spočívala právě v uhrazení dluhu věřiteli. Pohledávka by se pak stala na základě splnění dluhu věřiteli přihlášenou pohledávkou, která by byla uspokojována v rámci insolvenčního řízení v závislosti na zvoleném způsobu řešení úpadku dlužníka.[5]

Institut podmíněné pohledávky umožňuje spoludlužníku nespolehat na věřitele a chrání práva spoludlužníka pro případ, že věřitel nebude uplatňovat pohledávku vůči dlužníkovi v insolvenčním řízení, ať již z jakéhokoli důvodu.[6]

Ad c)

Pokud věřitel nepřihlásí pohledávku za dlužníkem a spoludlužník nepřihlásí podmíněnou pohledávku za dlužníkem do insolvenčního řízení před uhrazením pohledávky spoludlužníkem věřiteli, může pohledávku přihlásit spoludlužník poté, co pohledávku uhradí, jako standardní pohledávku ve smyslu § 173 insolvenčního zákona.

V takovém případě se však může stát, že již uběhne lhůta pro přihlášení pohledávek stanovená v rozhodnutí o úpadku dlužníka. Znamenalo by to nemožnost uspokojení pohledávky v rámci insolvenčního řízení a spoludlužník by byl nucen vyčkat až na konec insolvenčního řízení. V případě, že bude úpadek dlužníka řešen oddlužením, může nastat i krajní případ, kdy soud dlužníka po splnění oddlužení osvobodí od placení pohledávek v souladu s § 414 insolvenčního zákona.[7] V takovém případě by se spoludlužník, který splnil za dlužníka jeho dluh již svého nároku vůči dlužníkovi nikdy nedomohl.

Závěr

Závěrem lze říci, že účinná právní úprava dává věřiteli, který má pohledávku za více spoludlužníky a jeden ze spoludlužníků je v insolventi, dostatek možností vymáhat svá práva, ať již v samotném insolvenčním řízení nebo po ostatních spoludlužnících - jeho nárok není insolventí jednoho z dlužníků výrazněji oslaben. Spoludlužníkům dlužníka, který je v insolventi, pak nezbyvá, než situaci obezřetně monitorovat, a pokud by věřitel svou pohledávku nepřihlásil předtím, než bude po spoludlužníkovi požadovat splnění dluhu, pak lze doporučit buď pohledávku přihlásit jako podmíněnou nebo kontrolovat lhůtu pro přihlášení pohledávek a případně pohledávku přihlásit poté, co dluh zaplatí věřiteli.

JUDr. Petr Fiala,
advokát a společník

Mgr. Jiří Dostál,
advokát, trvale spolupracující

[Fiala, Tejkal a partneři, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Helfertova 13
613 00 Brno

Tel.: +420 541 211 528
e-mail: recepce@akfiala.cz

[1] Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[2] Zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

[3] V ust. § 1875 OZ je stanovena vyvratitelná právní domněnka, že podíly na dluhu u všech solidárních spoludlužníků jsou v jejich vzájemném poměru stejné.

[4] Vždy bude záviset na posouzení insolvenčního soudu, nicméně mělo by být dostačující potvrzení věřitele o uhrazení dluhu.

[5] Pochopitelně v případě, že by byl prohlášen úpadek dlužníka.

[6] Důvody mohou spočívat v pouhé liknavosti věřitele při uplatňování svých práv, ale také v jeho vědomém rozhodnutí nevymáhat pohledávku v rámci insolvenčního řízení.

[7] Dle ust. § 414 odst. 3 se osvobození vztahuje i na ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníky pro tyto (osvobozené) pohledávky právo postihu.

Další články:

- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenční - judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)